

О. С. Літошенко,
к.ю.н., доцент кафедри правового регулювання економіки
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

**ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ЗЕМЕЛЬНОГО ТА АГРАРНОГО
ПРАВА СТУДЕНТАМ ЮРИДИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ
ДВНЗ «КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА»**

Земельні відносини традиційно перебувають у центрі уваги суспільства, громадськості, різних верств населення. Протягом останніх десятиріч актуальність зазначених відносин істотно підвищилася. Починаючи з 90-х років ХХ століття в Україні здійснюється земельна та аграрна реформа. Зруйнована монополія державної власності на землю, що існувала протягом майже 80-ти років за часів СРСР. Запроваджена (відроджена) приватна власність на такий важливий об'єкт нерухомості, як земельна ділянка. Земля включена до ринкового обігу. Одночасно в аграрному секторі економіки бурхливо розвиваються нові організаційно-правові форми суб'єктів господарювання, засновані на приватній власності — приватні підприємства, сільськогосподарські товариства, фермерські господарства тощо. Внаслідок зазначених процесів сучасне земельне та аграрне законодавство України характеризується надзвичайною динамічністю і мобільністю як таке, що знаходиться у стадії активного формування.

Проблематика навчального курсу «Земельне та аграрне право» полягає у тому, що на сьогоднішній день через неусталеність чинного земельного законодавства залишається велика кількість проблем законодавчого регулювання та практичної реалізації прав на землю в Україні. Так, зберігає чинність мораторій на продаж сільськогосподарських земель, що не лише порушує права землевласників щодо розпорядження своїм майном, а й фактично блокує створення великих конкурентоспроможних сільськогосподарських підприємств. Вирішення багатьох земельних питань (видача правовстановлюючих документів на право власності на землю тощо) є тривалим і забюрократизованим, що створює умови для корупції. Аграрне законодавство, у свою чергу, також є неузгодженим і суперечливим, особливо на рівні підзаконних нормативно-правових актів, що істотно утруднює його практичне застосування.

Подолання зазначених проблем вимагає комплексного та системного підходу до земельного та аграрного законодавства, зважених управлінських рішень з боку державних органів і дерегуляції економічних процесів у сфері сільського господарства.

«Земельне та аграрне право» є однією зі спеціальних навчальних дисциплін для студентів юридичного факультету, що готує фахівців-правознавців у галузі господарського права. В межах даної навчальної дисципліни розглядаються теоретичні та практичні питання земельного та аграрного права як окремих галузей права. Програма дисципліни ґрунтується на положеннях Земельного кодексу України та інших нормах чинного законодавства в обов'язі, необхідному для повного і глибокого опанування студентами основних положень земельного та аграрного права України.

Земельне право спрямоване на формування знань студентів про земельні права та обов'язки громадян України, іноземних осіб та осіб без громадянства, форми власності на землю і форми землекористування, вимоги чинного законодавства щодо раціонального використання та охорони земель тощо. Аграрне право являє собою сукупність правових норм, що визначають правове становище аграрних підприємств різних організаційно-правових форм і форм власності, а також регулюють майнові, земельні, організаційні, управлінські, трудові та інші відносини, які складаються в цих підприємствах під час їх виробничої, підприємницької та іншої діяльності.

Метою даної навчальної дисципліни є всебічне і глибоке розуміння студентами змісту земельних та аграрних відносин, а також ролі земельного і аграрного в їх регулюванні. У результаті вивчення земельного та аграрного права студенти повинні опанувати чинні норми земельного та аграрного права, правове регулювання відносин власності на землю та користування землею, вимоги чинного законодавства щодо раціонального використання та охорони земельних ресурсів, порядок створення, функціонування і ліквідації суб'єктів аграрного господарювання, а також особливості правового регулювання майнових, земельних, організаційних, управлінських, трудових та інших відносин, що виникають у сфері сільськогосподарської діяльності. Крім того, студенти мають ознайомитися з практикою застосування земельного та аграрного законодавства органами державної влади, органами місцевого самоврядування, судами, господарськими судами та іншими органами, набути навичок подальшого застосовування норм земельного та аграрного права в процесі роботи за юридичною спеціальністю.

Підсумковою формою контролю знань по даній дисципліні є іспит, який має на меті перевірку теоретичних знань і вміння використовувати їх на практиці, а також уміння студентів самостійно працювати з нормами чинного законодавства та навчальною літературою. Екзаменаційні білети переважно містять вузлові, комплексні питання, які спонукають до творчого підходу до вирішення поставлених завдань, а також задачі практичного характеру, що імітують реальні проблемні ситуації.

З огляду на господарсько-правову спеціалізацію випускників юридичного факультету особлива увага приділяється розгляду суміжних інститутів, спільних для земельного чи аграрного права й господарського, цивільного, фінансового, податкового та інших галузей права. У першу чергу йдеться про інститути права власності на землю, права користування землею, цивільно-правових договорів щодо земельних ділянок, державної реєстрації речових прав на земельні ділянки та їх обтяжень, інститути різних суб'єктів аграрного господарювання (державних в комунальних сільськогосподарських підприємств, сільськогосподарських кооперативів, фермерських та особистих селянських господарств). З цією метою під час проведення лекційних занять застосовуються такі методи активізації процесу навчання, як проблемні лекції, лекції-дискусії, обговорення проблематики суміжних галузей права (у першу чергу цивільного та господарського). Семінарські заняття включають у себе розгляд практичних ситуацій на стику земельного та цивільного, аграрного й господарського права тощо.

Позитивно впливає на якість підготовки юристів-господарників забезпечення навчального процесу методичною та навчальною літературою, яка готується науковцями кафедр юридичного факультету КНЕУ.

За результатами навчального процесу випускники юридичного факультету набувають широке коло професійних компетенцій, пов'язаних, у першу чергу, із здійсненням правового забезпечення господарських зв'язків підприємства, установи, організації; участю у підготовці, укладенні та контролі за виконанням господарських договорів (контрактів) з іншими підприємствами, установами та організаціями; представництвом та захистом інтересів фізичних та юридичних осіб в судах, інших державних органах, установах, інших організаціях, перед третіми особами.

Стаття надійшла до редакції 17.09.13.